

1971. Z odhodom na Slovensko akademijo znanosti in umetnosti, s katero je že do tedaj plodno sodeloval pri raznih delih, pa se je povsem posvetil zgodovinski znanosti. Ne le slovensko zgodovinopisje, marveč tudi Zgodovinski arhiv Ljubljana kot dedič Mestnega arhiva ter arhivska služba mu veliko dolgujejo. Hvaležnost smo mu izrazili tudi leta 1989, ko smo mu izročali priznanje za njegove zasluge ob 90-letnici Zgodovinskega arhiva. Za vedno bo ostal v spominu tudi kot šegav sogovornik, ki je znal biti zelo družaben in zabaven, posebno kadar je pripovedoval anekdote, ki jih je nekaj časa prav sistematično zbiral.

Jože Žontar

Mag. Vladimir Kološa – Miha, šestdesetletnik

Spoštovani arhivski sodelavec in prijatelj,

pišem Ti v imenu slovenskih arhivskih delavcev ter v svojem imenu z željo, da Ti ob življenjskem jubileju iskreno čestitamo in se Ti vsaj malo zahvalimo za dosedanje strokovno delo v slovenski javni arhivski službi, predvsem v Arhivu Republike Slovenije, ki si mu neomajno zvest že dobrih petintrideset let, za resnično prijetno in nepozabno sodelovanje, druženje in prijateljevanje z nami, ter da Ti zaželimo veliko zdravja, osebnosti sreče in delovnih uspehov še naprej. Pa tudi vodja sektorja, strokovni sodelavec,

kolega in prijatelj nam ostani tak kot doslej! Zahvala ob tej priložnosti gre tudi Tvoji ženi Andreji ter hčer-kama Vesni in Maji, ki so stale oziroma še stojijo za teboj. Saj veš, kako funkcionirajo uspešni moški?

V prispevku Te želim spomniti na nekatere življenjske in službene mejnike ter nanizati najpomembnejše rezultate Tvojega strokovnega dela v nekdanjem Arhivu SR Slovenije oziroma sedanjem Arhivu Republike Slovenije (v nadaljevanju: Arhiv RS), pa tudi širše, predvsem pri Arhivskem društvu Slovenije, v katerem nisi samo tajnikoval, temveč kot dolgoletni član društva tudi sodeloval pri številnih strokovnih projektih, na primer objavah virov, arhivskih vodnikov in pregledov po arhivskem gradivu, izdajanju glasila Arhivi kot tehnični urednik, pri društvenih akcijah, organizaciji kongresov in posvetovanj, mednarodnem sodelovanju itd.

Ker si po svoji naravi neustavljivo delaven, skrben, natančen, zanesljiv, preudaren in umirjen ter strokovno izredno dobro podkovan, pri vseh teh lastnostih pa pretirano skromen in tih in zato od številnih glasnejših manj opazen, dovoli, da v prispevku na biografski in bibliografski način javno predstavim Tvoje strokovno delo, ki ga kolikor toliko dobro poznam. Na arhivskem strokovnem področju sodelujeva že od 1. oktobra leta 1973, ko si se zaposlil v takratnem Arhivu SR Slovenije, jaz pa v tedaj "konkurenčnem" Zgodovinskem arhivu Ljubljana. Kot sošolca in prijatelja pa se poznavata že od leta 1965, ko sva začela skupaj gultiti šolske klopi na kranjski gimnaziji. Potem sva v letih od 1968. do 1973. skupaj študirala zgodovino na Oddelku za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani, leta 1986 opravila trimesečno specializacijo iz arhivistike na Moskovskem državnem zgodovinsko-arhivskem inštitutu, v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja magistrirala iz arhivistike na Filozofski fakulteti v Ljubljani in še bi lahko našteval. Ne smem pa pozabiti na to, da si bil moj najtesnejši sodelavec v času mojega direktorovanja v Arhivu RS od leta 1993 do leta 2004, ko si skupaj s "svojimi" arhivisti v Sektorju za varstvo arhivskega gradiva predstavljal "prvi strokovni steber" arhiva. Enako zanesljivo in "zvesto si služil" vsem drugim dosedanjim direktorjem Arhiva RS po letu 1945 (Jožetu Mačku, Mariji Oblak-Čarni, dr. Emi Umek, dr. Draganu Matiču in dr. Matevžu Koširju).

Ob pregledu rezultatov Tvojega dela in področij strokovnega dela, ki jih obvladuješ (to je strokovna obdelava arhivskega gradiva z arhivskimi popisi, inventarji in vodniki, objave arhivskih virov, arhivske razstave s katalogi, delo z uporabniki gradiva, strokovni članki s področja arhivistike in zgodovine in s tem povezano raziskovalno delo, izobraževanje arhivskih delavcev, delo v arhivskem društvu, sodelovanje v številnih arhivskih projektih, strokovnih komisijah, izpitnih komisijah, delovnih skupinah, upravnih in

samoupravnih organih, poslovnem kolegiju in ne nazadnje mednarodno sodelovanje), lahko trdimo, da si v Sloveniji eden redkih, če ne celo edini celovit oziroma izviren arhivist 20. stoletja, ki bi moral biti vzor vsem in vsakemu slovenskemu arhivistu sedanje in prihajajoče generacije še posebej. Obvladuješ namreč prav vsa značilna področja arhivskega strokovnega dela. In ne samo obvladuješ, v teh petintridesetih letih dela se je na vseh področjih nabral dolg seznam opravljenih del, arhivskih popisov, vodnikov, razstav, katalogov, objav virov, člankov, razprav, predavanj in tako naprej. Na vseh naštetih področjih so se pokazala Tvoja prizadevnost, strokovna usposobljenost, zlasti pa natančnost. To je odlika, ki jo imajo le redki arhivisti. Pri ravnanju z arhivskimi dokumenti sta namreč nujno potrebni natančnost in preudarnost, vsaka hitrost in z njo površnost se navadno hudo maščuje, saj napak pri varstvu arhivskega gradiva praviloma ni mogoče popraviti.

Težko Te je bilo sicer ogreti za nove projekte in nove naloge, ko pa si jih sprejel in ponotrnil, Te ni bilo mogoče ustaviti. Vse si vedno zanesljivo izpeljal do konca. Pri tem imam v mislih zlasti Vodnik po fondih in zbirkah Arhiva RS, številne arhivske razstave, objave virov in druge projekte, pa tudi vsakoletni program dela Arhiva RS.

Tvoje pozitivne značajske lastnosti, ki so se kazale pri arhivskem delu, Ti seveda niso bile vedno v korist. Če se spominjam nazaj gimnazijskih let, si vsak odgovor na vsako vprašanje temeljito premislil in pripravil, da je bilo treba nanj zato vedno nekaj trenutkov potrpežljivo počakati. Spomnim se, da v kranjski gimnaziji najmanj trije profesorji nikoli niso mogli počakati na Tvoj odgovor, ampak so Ti raje v naglici zapisali cvek, čeprav si brezhibno obvladal vso učno snov. To si dokazoval že takrat zunaj šolskih klopi, pa tudi veliko pozneje. Ko sva se na primer leta 1986 tri mesece skupaj izpopolnjevala na Moskovskem državnem zgodovinsko-arhivskem inštitutu si v študentskem domu tujih "aspirantov in stažistov" po cele ure predaval študentom-doktorantom geografijo, zgodovino, fiziko in druge gimnazijske predmete, o katerih zlasti azijski študentje večinoma niso imeli osnovnega znanja, poleg tega pa si jim zapel še kakšno udarno slovensko narodno pesem.

Bralcem, ki Te po naključju še ne poznajo s človeške in prijateljske strani, priporočam, da preberejo Tvoj spominski članek "Nekaj utrinkov iz časov mojega tajnikovanja v Arhivskem društvu Slovenije (1976–1983), objavljenem v glasilu Arhivi 27 leta 2004, v katerem si sam čudovito "razgalil" svojo arhivsko "bit in dušo", predvsem pa pripadnost Arhivu RS, arhivistiki in slovenski arhivski službi. Te je namreč zaradi novih nič kaj prijaznih političnih, družbenih in ekonomskih razmer dela opaziti med sedanjo generacijo arhivistov vse manj.

Circulum vitae

Dovoli objavo osnovnih biografskih podatkov, tako da Tvoje strokovno delo lahko umestimo v prostor in čas. Rodil si se v Ljubljani 15. novembra 1948, otroštvo pa preživel v Hobavšah v Poljanski dolini in Trbojah ob Savi. Od leta 1961 živiš v Kranju, kjer si se 15. decembra 1973 poročil in ustvaril družino. Osnovno šolo si obiskoval v Trbojah, Smedniku in Kranju, gimnazijo pa v Kranju in leta 1968 maturiral. V šolskih počitnicah leta 1968 si prislužil slab mesec delovne dobe v Gozdnem gospodarstvu Kranj, na kar si bil vedno zelo ponosen. Zgodovino in geografijo si študiral na Filozofski fakulteti v Ljubljani in leta 1973 diplomiral ter postal profesor zgodovine in geografije. Na isti fakulteti si leta 1993 magistriral iz arhivistike pri profesorju Vasiliju Meliku z nalogo "Objavljanje dnevnikov na primeru dnevnika dr. Bogomila Vošnjaka". Leta 1986 si opravil trimesečno specializacijo na Moskovskem državnem zgodovinsko-arhivskem inštitutu iz organizacije uporabe arhivskega gradiva, objavljanja virov in izdelave informacijskih sredstev v arhivih. Ob delu si se izobraževal v nemških arhivih (na primer leta 1987 v Potsdamu), na mednarodnih arhivskih kongresih (v Montrealu 1992, v Pekingu leta 1996, v Sevilli leta 2000) in prireditvah ter številnih domačih arhivskih kongresih, posvetovanjih in seminarjih. Veliko praktičnih izkušenj si pridobil ob obiskih tujih arhivov v okviru mednarodnega sodelovanja ter dokaj številnih arhivskih in društvenih ekskurzijah.

1. oktobra 1973 si se kot arhivist pripravnik zaposlil v tedanjem Arhivu SR Slovenije kot štirinajsti zaposleni delavec in se imel čast učiti "arhivske stroke" od znamenite prve generacije arhivistov, predvsem od Petra Ribnikarja, Eme Umek, Majde Smole, Marije Verbič, Janeza Kosa, Pavla Mikliča in drugih. Veliko praktičnih nasvetov Ti je dal tudi arhivski hišnik Jože Struna. Dveletno pripravniško dobo si uradno odslužil 1. julija 1975, vmes pa tudi leto v JLA v Bovcu in Kranju (od julija 1974 do junija 1975). Strokovni izpit si opravil novembra 1978, saj tedaj strokovnega izpita ni bilo potrebno opravljati takoj po končanem pripravništvu.

Od 1. julija 1975 si v pododdelku za obdelavo arhivskega gradiva zasedal delovno mesto diplomirane zgodovinarja arhivista in bil zadolžen za arhivsko gradivo upravnih in samoupravnih organov in organizacij od leta 1918 do 1941. V tem obdobju si se kot mlad arhivist "brusil" ob arhivskem gradivu Banske uprave Dravske banovine, leta 1980 izdal inventar Banskega sveta Dravske banovine, sodeloval kot soavtor pri tedanjih razstavah Arhiva SR Slovenije ter se poskusil tudi kot urednik ali član uredniških odborov pri vseh publikacijah arhiva.

V letih od 1976. do 1983. si opravljal naloge tajnika Arhivskega društva Slovenije in dobesedno služil kar

dvema predsednikoma: Marjanu Drnovšku in Petru Pavlu Klasincu. Ob tem si sodeloval pri urejanju glasila Arhivi predvsem kot tehnični urednik v razmerah, popolnoma drugačnih kot so danes, sodeloval pri organizaciji kongresov in posvetovanj, napisal prve strokovne članke, precej časa pa ti je vzelo tudi sodelovanje z Zvezo arhivskih delavcev Jugoslavije.

Julija leta 1984 si v skladu z novo sistemizacijo arhiva pridobil naziv samostojni svetovalec arhivist za upravo 1918 do 1945 in postal načelnik "Oddelka za informiranje, dokumentacijo, INDOK in materialno varstvo arhivskega gradiva". To je bilo obdobje, ko si se temeljito posvetil delu z uporabniki arhivskega gradiva, organizaciji arhivske čitalnice in čitalniškega reda, predvsem pa uvedbi arhivskih evidenc (akcesijske knjige, registra fondov in zbirk ter evidence o uporabi gradiva). V to obdobje segajo tudi že začetki računalniške evidence arhivskih fondov in zbirk; po letu 1990 si jih vodil ob pomoči programa ARMIDA praktično do danes. Glede Tvojega sodelovanja z uporabniki arhivskega gradiva v vseh letih službovanja je treba poudariti, da ni mogoče prešteti vseh ustnih in pisnih informacij, ki si jih posredoval uporabnikom arhivskega gradiva za raziskovalne, študijske, razstavne in druge kulturne namene, pa tudi uporabnikom za uradne, poslovne in zasebne namene.

Avgusta leta 1988 si postal pomočnik direktorice Arhiva SR Slovenije in prevzel vodenje "Sektorja za varstvo arhivskega gradiva"; vodil si ga več kot dvajset let oziroma natančneje do 14. septembra 2008, ko si ob reorganizaciji Arhiva RS prevzel vodenje "Sektorja za najstarejše arhivsko gradivo". V tem dvajsetletnem obdobju si decembra 1993 napredoval v svetovaleca Vlade RS, ob reorganizaciji državne uprave pa novembra leta 2003 v uradniški naziv podsekretar in nato januarja 2006 v naziv sekretar. To je tudi najvišji uradniški naziv v Arhivu RS kot organu v sestavi Ministrstva za kulturo Republike Slovenije.

Sindikalni izlet Arhiva SR Slovenije na Kozjansko, 1976

V tem prispevku ni prostora za naštevane in opis Tvojih različnih upravnih, samoupravnih, vodstvenih in strokovnih funkcij v Arhivu RS od leta 1973, saj si deloval na primer v svetu Arhiva SR Slovenije, komisiji za delovna razmerja, OO ZKS arhiva, sindikatu, v uredniških odborih, komisiji za strokovne izpite in strokovne nazive v arhivski dejavnosti, komisiji za odkup zasebnega arhivskega gradiva, komisiji za preizkus strokovne usposobljenosti delavcev, ki delajo z dokumentarnim gradivom, projektnih delovnih skupinah itd. Kot vodja si po moji oceni nekoliko preblag in preveč popustljiv do delavcev. Je pa seveda res, da si vodil veliko skupino arhivskih strokovnjakov, ki jih ni mogoče voditi kot delavce v proizvodnji. Pomembno je, da nikoli nisi bil z nikomer v resnem konfliktu in da si vzpostavil dobro sodelovanje ter medsebojno spoštovanje in zaupanje! To pa je pogoj za uspešno vodenje.

Arhivska strokovna dela

Ker od šestdesetletnika pričakujemo, da bo še kaj naredil in objavil, njegove bibliografije navadno ne objavljamo. Vsak čas nam je dostopna v računalniški aplikaciji COBIS. Tvoja, čeprav nekoliko pomanjkljiva, trenutno šteje 90 objavljenih enot (čankov, razprav in poročil s področja arhivistike, arhivske tehnike, uporabe arhivskega gradiva, zgodovine ter samostojnih publikacij, kot so objave virov, inventarji, arhivski vodniki, pregledi arhivskega gradiva, katalogi arhivskih razstav itd.). Že pogled na Tvojo bibliografijo nam pove, da gre za vzorčnega slovenskega arhivista 20. stoletja, ki obvladuje tako teorijo kot prakso arhivistike in z njo povezane zgodovine na vseh področjih arhivskega strokovnega dela, ki jih je moral obvladati arhivist v 20. stoletju, po mojem mnenju pa tudi v 21. Pri tem mislim predvsem na strokovno obdelavo arhivskega gradiva z izdelanimi ter objavljenimi arhivskim popisi, inventarji in vodniki, arhivskimi razstavami s katalogi in drugimi prezentacijami arhivskega gradiva, delom z uporabniki arhivskega gradiva ter ne nazadnje s strokovnimi članki s področja arhivistike in zgodovine.

Strokovna obdelava arhivskega gradiva: arhivski popisi, inventarji, vodniki in pregledi, vključno z domačimi in tujimi projekti strokovne obdelave in predstavitev arhivskih fondov in zbirk:

*Banska uprava Dravske banovine in njeno gradivo, Arhivi 2, 1979, vodnik po fondu.

*Inventar Banski svet Dravske banovine 1931–1941, Arhiv SR Slovenije, Ljubljana 1980, arhivski inventar.

*Arhivsko gradivo najvišjih upravnih organov v Sloveniji za področje industrije, obrti in trgovine

1918–1941, Arhivi 4, 1981, tematski vodnik po gradivu.

*Arhivski fondovi in zbirke v arhivih in arhivskih oddelkih v SFRJ – SR Slovenija, Zveza arhivskih delavcev Jugoslavije, Beograd 1984, sodelavec projekta, zvezni projekt popisa fondov in zbirk.

*Gradivo Arhiva SR Slovenije za zgodovino Komunistične partije v Sloveniji 1919–1941, Arhivist 38, 1988, tematski vodnik po gradivu.

***Vodnik po fondih in zbirkah Arhiva Republike Slovenije,**

Knjiga 1: Fondi in zbirke s področja uprave,

Knjiga 2: Fondi in zbirke s področja uprave, pravosodja, vojaštva, orožništva in policije, gospodarstva in bančništva, vzgoje in izobraževanja, kulture, znanosti in informiranja, zdravstva in sociale, političnih strank, družbenopolitičnih organizacij in sindikatov,

Knjiga 3: Fondi in zbirke društev in družbenih organizacij, cerkve in zemljiških gospodstev, osebni in rodbinski fondovi ter arhivske zbirke, Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana 1999 (glavni urednik, redaktor in soavtor popisov fondov in zbirk).

***C. kr. generalna direkcija zemljiško-davčnega katastra 1813–1914**, arhivski popis fonda AS 1102, Arhiv Republike Slovenije, 2003 (skupaj z Emo Umek).

***C. kr. Pravosodno ministrstvo 1857–1919**, arhivski popis fonda AS 1091, Arhiv Republike Slovenije, 2003 (skupaj z Emo Umek).

***C. kr. spomeniški urad 1855–1918**, arhivski popis fonda AS 1100, Arhiv Republike Slovenije, 2003 (skupaj z Emo Umek).

***C. kr. trgovinsko ministrstvo 1884–1918**, arhivski popis fonda AS 187, Arhiv Republike Slovenije, 2003 (skupaj z Emo Umek).

***C. kr. urad za obrtno kreditne zadeve 1909–1918**, arhivski popis fonda AS 193, Arhiv Republike Slovenije, 2003 (skupaj z Emo Umek).

***C. kr. urad za pospeševanje obrti 1908–1918**, arhivski popis fonda AS 192, Arhiv Republike Slovenije 2003, (skupaj z Emo Umek).

***Zbirka železniških načrtov 1848–1918**, arhivski popis zbirke AS 1093, Arhiv Republike Slovenije, 2003 (skupaj z Emo Umek).

***C. kr. ministrstvo za javna dela 1908–1918**, arhivski popis AS 189, Arhiv Republike Slovenije, 2004 (skupaj z Emo Umek).

Prvi opazni uspeh Tvojega strokovnega dela v Arhivu SR Slovenije pomeni prav gotovo objavljeni arhivski inventar Banskega sveta Dravske banovine 1931–1941 leta 1980, ki je eden prvih primerov inventarja z vsemi sestavnimi deli, vključno s kazali, ki jih je šele 8 let pozneje predpisal slovenski pravilnik o strokovni obdelavi arhivskega gradiva in potem tudi

mednarodni arhivski standardi za popisovanje arhivskega gradiva (ISADG). Vrhunec Tvojega, pa tudi našega strokovnega dela v Arhivu RS, pa je leta 1999 objavljeni Vodnik po fondih in zbirkah Arhiva Republike Slovenije, ki si mu kot glavni urednik, še bolj pa kot recenzent in soavtor popisov fondov in zbirk posvetil kar nekaj let svojega dela. Vodnika, ki je sicer krona strokovne obdelave arhivskega gradiva vseh generacij arhivistov, brez Tvoje vztrajne redakcije in uredniškega dela še danes ne bi imeli. Največ časa in znanja si vtikal v historiate ustvarjalcev fondov in opise vsebin fondov in zbirk ter se namučil s poenotenjem terminologije in opisov glede na dogovorjeno metodologijo vodnika. Moram pa tudi omeniti Tvoje delo v letih 2003 in 2004 pri dokončanju popisov arhivskega gradiva, ki je bilo na podlagi avstrijsko-jugoslovenskega arhivskega sporazuma iz leta 1923 vrnjeno iz Avstrije in se nanaša na slovensko ozemlje iz fondov centralnih uradov na Dunaju. S tem si dokončal popisovanje iz Avstrije vrnjenega gradiva, ki ga zaradi bolezni ni mogla dokončati Ema Umek.

Objave arhivskega gradiva oziroma arhivskih virov:

***Janko Pleterški, Politično preganjanje Slovencev v Avstriji 1914–1917**, št. 2, Priloge poročilom vladne komisije, Ljubljana 1982 (izdelal osebno in krajevno kazalo objave virov).

***Anton Füstler, Izbrani spisi, druga knjiga: Vzgoja v duhu svobode**, Ljubljana 1988, transliteriral del rokopisa.

***Anton Füstler, Izbrani spisi, tretja knjiga: Govori o religiji**, Ljubljana 1992, transliteriral del rokopisa, sourednik.

***Bogumil Vošnjak, Dnevnik iz prve svetovne vojne**, Ljubljana 1994, magistrska naloga.

***Slovenija na vojaškem zemljevidu 1763–1787**, Opisi, 2. zvezek, 5. zvezek, 6. zvezek. Josephinische Landesaufnahme 1763–1787 für das Gebiet der Republik Slowenien, Landesbeschreibung, 2. Band, 5. Band, 6. Band, Arhiv Republike Slovenije in ZRC SAZU, Ljubljana 1996, 1999, 2000, transliteriral in prevedel sekcije 219, 195, 139–147, 165–172 in 196–198.

***Anton Füstler, Izbrani spisi, četrta knjiga: Spomini, Osemindvajset let pregnanstva, Učna leta in leta popotovanja**, Ljubljana 1998, transliteriral rokopis in sourednik.

Za transliteracijo in prevode predvsem nemških besedil, si pokazal izjemno nadarjenost, potrpežljivost, predvsem pa veliko paleografskega in jezikovnega znanja. Pri transliteraciji opisov sekcij Jožefinskega vojaškega zemljevida je prišlo do veljave tudi Tvoje profesionalno poznavanje geografije deloma pa tudi Tvoja skrita nagnjenost po raziskovanju izvora

slovenskih besed. Čeprav si objavil že številne arhivske vire, Te nekaj dela še čaka. Prosim Te, da do konca sodeluješ z Rusko državno arhivsko službo pri dokončanju prve knjige objav dokumentov o rusko-slovenskih odnosih od 16. stoletja do oktobrske revolucije.

Uredniško delo (izbor):

*Arhivsko gradivo v Sloveniji po osvoboditvi (referati VIII. zborovanja arhivskih delavcev Slovenije v Kočevju od 20. do 22. oktobra 1977, Arhivsko društvo Slovenije, Ljubljana 1978.

***Majda Smole, Vicedomski urad za Kranjsko, 13. stol. – 1747**, Arhiv SR Slovenije, 1985–1997, 6 zvezkov inventarjev.

***Sejni zapisniki Narodne vlade Slovencev, Hrvatov in Srbov v Ljubljani in Deželnih vlad za Slovenijo 1918–1921**, pripravil Peter Ribnikar, 1, 2. in 3. del, Arhiv Republike Slovenije, 1998–2002.

***Vodnik po fondih in zbirkah Arhiva Republike Slovenije**, 1., 2. in 3. del, Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana 1999 (glavni urednik).

***Vodnik po arhivskem gradivu o Sloveniji v oblastnih, okrajnih in podjetniških arhivih Češke republike**, Arhiv Republike Slovenije, 2000.

Vse od leta 1977 si sodeloval v uredniških odborih za posamezne publikacije Arhiva RS, večinoma pa si jih tudi vodil ter bil glavni urednik, urednik ali član uredniškega odbora takorekoč vseh dokaj številnih publikacij arhiva. Pogosto si primerjal izdajateljsko dejavnost arhiva celo z dejavnostjo slovenskih založniških podjetij, ki so na leto izdala manj knjig kot arhiv, kljub kadrovski in finančni neprimerljivosti. Tvoje uredniško delo pri izdajanju knjig in razstavnih katalogov je obsegalo splošne uredniške naloge, redakcijska dela, celo oblikovanje in postavitve besedil nekaterih publikacij, izdelavo stvarnih, imenskih in krajevnih kazal, transliteracijo in prevode, korekture, izbor in sodelovanje s številnimi oblikovalci (omenim naj le gospoda Daneta Petka) ter tiskarji, pridobitev CIP-a ter številna drobna in nevidna uredniška dela, ki so vtkana v publikacije, ki jih je izdal Arhiv RS. Pri številnih objavah inventarjev in izdajah arhivskih virov si namesto avtorjev "v nedogled" potrpežljivo dopolnjeval in popravljaj besedila ter izdeloval kazala. Nekoč si se temu le "uprl" in izjavil, da avtorskega dela in popraviljanje napak ne boš več opravljaj za še živimi arhivisti, ampak samo še za mrtvimi. Tega zarečenega kruha si se potem pri urednikovanju in redakciji Vodnika po fondih in zbirkah Arhiva Republike Slovenije pošteno najedel, saj si v letih od 1996 do 1999 opravil pet redakcij opisov fondov in zbirk vodnika ter pri tem odpravljaj napake, dopolnjeval, spreminjal in usklajeval besedila več kot štiri-

desetih arhivistov. V uredniški vlogi si bil vedno "deklica za vse", le v zadnjih petnajstih letih so Ti bili v pomoč tudi nekateri oblikovalci, lektorji, in tiskarji.

Arhivske razstave, pri katerih si bil avtor, soavtor ali soorganizator razstave in kataloga:

***Komunistična partija v Sloveniji 1919–1941 po dokumentih državne uprave v Arhivu SR Slovenije**, razstava Arhiva SR Slovenije s katalogom, 1979, avtor skupaj s Petrom Ribnikarjem in Jožetom Prinčičem.

***Iz roda v rod, pričevanja o slovenskem jeziku**, razstava Arhiva SR Slovenije s katalogom, 1982, avtor skupaj s Petrom Ribnikarjem in Emo Umek.

***Razstava publikacij arhivov in arhivskih organizacij v Sloveniji – ob Dnevu arhivov 20. oktobra**, razstava Arhivskega društva Slovenije s katalogom, 1982, soavtor.

***Pridobitve Arhiva SR Slovenije 1981–1982**, razstava ob Dnevu arhivov 20. oktobra, razstava Arhiva SR Slovenije s katalogom, 1983, avtor skupaj z Marijo Grabnar, Majdo Kocmur, Petrom Ribnikarjem in Aleksandro Serše.

***Arhiv SR Slovenije 1945–1985**, razstava s katalogom ob 40-letnici samostojnega delovanja, 1985, avtor.

***Viri za zgodovino gozda in gozdarstva**, razstava Arhiva SR Slovenije ob Gozdarskih študijskih dnevih 1985 s katalogom, Arhiv SR Slovenije in Biotehniška fakulteta, VTOZD za gozdarstvo 1985, avtor skupaj s Petrom Ribnikarjem in Emo Umek.

***Odsevi reformacijskega gibanja v dokumentih Arhiva SR Slovenije**, razstava s katalogom, avtor skupaj s Petrom Ribnikarjem, Dragom Trpinom in Emo Umek, 1987.

***Imeli so dve domovini**, razstava Arhiva SR Slovenije s katalogom, 1988, avtor skupaj z Francetom M. Dolinarjem, Marijo Grabnar in Dragom Trpinom.

***Naš rod si bil je ustvaril sen o domu zlat ...: boj za združitev Slovencev 1919–1920**, razstava Arhiva SR Slovenije s katalogom, 1990, avtor skupaj z Milico Kacin-Wohinz in Dušanom Nečakom.

***Rokopisi Arhiva SR Slovenije**, razstava s katalogom, 1990, avtor skupaj z Francetom M. Dolinarjem in Dragom Trpinom.

***Žiga Herberstein, odkritelj Rusije, XVI. stoletje v Rusiji in slovenskih deželah**, razstava Arhiva Republike Slovenije, Federalne arhivske službe Rusije in Ruskega državnega arhiva – razstava starih aktov v Ljubljani in Moskvi s katalogom, 1999, soavtor in urednik.

***Črna gora v arhivskih dokumentih skozi stoletja**, razstava Državnega arhiva Črne gore v Ljubljani s katalogom, Ljubljana, 6. 6. – 6. 9. 2002, izbor dokumentov in prevod kataloga.

***Makedonija skozi stoletja**, razstava Državnega arhiva Republike Makedonije s katalogom, Ljubljana, september 2002, avtor dodatnega besedila.

Slovenska mesta skozi čas, razstava Arhiva Republike Slovenije v Pekingu leta 2003, Skopju, Varšavi in Opolah (Poljska) leta 2004, Celju leta 2005, na Dunaju leta 2006, v Münchnu in Sarajevu leta 2007 ter v Bernu in Vaduzu leta 2008 s katalogom v kitajščini, poljščini, makedonščini in nemščini, avtor skupaj z Andrejem Naredom in urednik kataloga.

Slovenska mesta skozi čas – Slovene towns through time, Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana 2005, slovensko-angleški katalog (knjiga) celotne razstave, soavtor z Andrejem Naredom in urednik.

Sodelovanje pri pripravah, organizacijah in postavitvah arhivskih razstav z objavljenimi katalogi v vlogi avtorja, soavtorja, urednika oziroma organizatorja postavitve prav gotovo zajema osrednje mesto Tvojega arhivskega strokovnega dela. Leta 1979 si začel postavljati dokaj "preproste" tematske arhivske razstave s katalogi v okviru tedanjih finančnih in strokovnih možnosti, ki so opozarjale na pomembnejše arhivsko gradivo v takratnem Arhivu SR Slovenije ali na zgodovinske dogodke, pomembne za slovenski narod. V obdobju od leta 1993 do leta 2001 si sodeloval pri organizaciji in postavitvi treh večjih razstav Arhiva Republike Slovenije: Samostani v srednjeveških listinah na Slovenskem leta 1993, Slovenija v papeških listinah leta 1996 in Od sanj do resničnosti-Razvoj slovenske državnosti leta 2001, katerih avtor je bil sicer France M. Dolinar. Leta 1999 pa si s postavitvijo razstave "Žiga Herberstein, odkritelj Rusije, XVI. stoletje v Rusiji in slovenskih deželah" v Ljubljani in Moskvi in objavo kvalitetnega slovensko-ruskega kataloga prenesel razstavno dejavnost arhiva na mednarodno raven. Strokovno brezhibna ter tehnično popolna razstava "Slovenska mesta skozi čas", ki je bila leta 2003 v okviru slovensko-kitajskega arhivskega mednarodnega sodelovanja postavljena v Pekingu, pa že pet let zelo uspešno gostuje po svetu. Razstava s katalogom v številnih tujih jezikih in slovensko-angleška knjiga "Slovenska mesta skozi čas – Slovene towns through time" sta do zdaj največ prispevala k mednarodni prepoznavnosti Arhiva RS, še bolj pa same Slovenije in njene zgodovine v svetu. Tehnično zelo preprosto in dokaj poceni, vendar izvirno zasnovano razstavo gospoda Daneta Petka posnemajo tudi arhivi drugih držav. Arhivske razstave z izvirnimi dokumenti postavljene v tujini ali pa tudi že samo zunaj Ljubljane, so strokovno, tehnično in finančno vedno zelo zahteven projekt, ta razstava pa izvirnih dokumentov ne vsebuje, temveč le odlično reproducirane in oblikovane kopije.

In še en droben, vendar zelo pomemben kamenček, ki si ga dodal skoraj vsaki arhivski razstavi. Tvoj

izvirni prispevek k razstavam Arhiva Republike Slovenije je bila nenavadna izbira zelo izvirnega pesniško-simboličnega naslova, ki je vedno že vnaprej pritegnil zanimanje javnosti (na primer "Naš rod si bil je ustvaril sen o domu zlat ...: boj za združitev Slovencev 1919–1920").

Tukaj ni mogoče naštetih vseh arhivskih razstav Arhiva RS ter tujih gostujočih razstav, pri katerih si sodeloval kot organizator in sodelavec postavitve, soavtor kataloga, avtor vabila oziroma kot "sodelavec za vse".

Arhivistika, arhivska tehnika, uporaba arhivskega gradiva, varstvo kulturne dediščine:

*Kancelarijsko poslovanje u svetlu arhivskih propisa, Sarajevo 1979, poročilo o bosanskem priročniku pisarniškega poslovanja v luči arhivskih predpisov, Arhivi I, 1979.

*Informacija o klimatskih pogojih in razsvetljavi v arhivskih skladiščih, referat na I. posvetovanju Arhivi 1979, Maribor 1980.

*Informacija o povezavi arhiva SR Slovenije z uporabniki in javnostjo, Sodobni arhivi 1984.

*Problemi popisovanja in izdelave informacijskih pripomočkov za uporabo tehnične dokumentacije v sovjetskih državnih arhivih, Arhivi 9, 1986.

*Delo za javnost in stiki z javnostjo v slovenskih arhivih (referat na 16. zborovanju arhivskih delavcev Slovenije, Ptuj, 27.–29. novembra 1995, Arhivi 18, 1995.

*Public and private archival material in the Republic of Slovenia, Archiwa Europy środkowej i wschodniej w dobie przekształceń prawnoustrojowych, Naczelna dyrekcja archiwów państwowych, Warszawa 1997.

*Common archival heritage in the light of historical succession by the Republic of Slovenia, Common archival heritage of states and nations of Central and Eastern Europe, Naczelna dyrekcja archiwów państwowych, Warszawa 1998.

*Responsibilities of the state archival service in regard to private archives materials in the Republic of Slovenia, The private archives and archival materials in the Central and East European countries, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, Warszawa 1999.

*Skupna arhivska dediščina v luči zgodovinskega nasledstva Republike Slovenije, Arhivi 22, 1999.

*Arhivsko društvo Slovenije in Zveza (društev) arhivskih delavcev Jugoslavije - slovenska in jugoslovanska arhivistika v drugi Jugoslaviji (s poudarkom na obdobju med VIII. in X. zveznim arhivskim kongresom 1976–1984), Arhivi 27, 2004.

*Nekaj utrinkov iz časov mojega tajnikovanja v Arhivskem društvu Slovenije (1976–1983), Arhivi 27, 2004.

Ob odprtju razstave "Slovenska mesta skozi čas" v Varšavi, 2004

Med najpomembnejše teoretične prispevke na področju arhivistike vsekakor sodijo prispevki z domačih in mednarodnih posvetovanj, ki se nanašajo na delo arhivov z javnostjo oziroma z uporabniki gradiva, razpravi o javnem in zasebnem arhivskem gradivu ter skupni arhivski kulturni dediščini, ki jo imamo tudi Slovenci v tujih arhivih, zlati v Avstriji, Srbiji in Italiji.

Poročila, ocene

V glasilu Arhivi, Sodobnih arhivih, jugoslovanskem Arhivistu in Zgodovinskem časopisu si objavil številna poročila, ocene, mnenja ali sestavke o:

- glasilu Arhivi leta 1980 in 1981,
- strokovni ekskurziji članov Arhivskega društva Slovenije v Sovjetsko zvezo leta 1981,
- Makedonskem arhivistu leta 1981 in 1982,
- X. zborovanju arhivskih delavcev Slovenije v Ankaranu (21.–23. 10.) leta 1981,
- glasilu Sovetskie arhivy leta 1982,
- delu izvršnega odbora Arhivskega društva Slovenije leta 1983,
- III. zveznem posvetovanju arhivskih delavcev Jugoslavije v Dolnjem Milanovcu leta 1983,
- sovjetskem priročniku Osnovnye pravila raboty gosudarstvenyh arhivov SSSR leta 1985,
- obisku arhivskih ustanov v Sovjetski zvezi (17.–27. junij) leta 1985,
- razstavi Viri za zgodovino gozda in gozdarstva leta 1985,
- strokovnem izpopolnjevanju na Moskovskem državnem zgodovinsko-arhivskem inštitutu leta 1986,
- razstavi Bogastvo jugoslovanskih arhivov leta 1989,
- Konferenci mednarodnega arhivskega sveta v Krakovu (14.–15. 11.) leta 1992,
- XII. mednarodnem arhivskem kongresu v Montrealu (6.–11. 9.) leta 1992,
- knjigi Habsburžani, zgodovina evropske rodbine

(zasnova Brigitte Vacha, besedilo Walter Pohl in Karl Vocelka) leta 1994,

- Slovenski kroniki XX. stoletja (več avtorjev; uredila Marjan Drnovšek, Drago Bajt) leta 1995,
- II. mednarodni znanstveni konferenci "Arhivi Srednje in Vzhodne Evrope v obdobju zakonskih in sistemskih sprememb" v Puławy na Poljskem (28. 6.–1. 7.) leta 1996,
- XIII. mednarodnem arhivskem kongresu v Pekingu, (2.–7. 9.) leta 1996,
- IV. mednarodni arhivski konferenci "Colloquia Jerzy Skowronek dedicata" in podpisu Sporazuma o sodelovanju med Generalno direkcijo državnih arhivov Republike Poljske in Arhivom Republike Slovenije leta 1998,
- publikaciji Slovenski film in njegovo varovanje, 30 let Slovenskega filmskega arhiva pri Arhivu Republike Slovenije leta 1998 ter
- Pavlu Mikliču – šestdesetletniku leta 2003.

Ker bo komaj še prostor za kakšno fotografijo, naj končam naštevane s čestitkami ob jubileju z eno samo veliko željo, da ostaneš zdrav, delaven, uspešen in srečen še naprej tako v Arhivu RS kot čez nekaj let doma v zasluženem pokoju. Pa še kaj napiši in objavi, ker le "Littera scripta manet". Tudi kakšnega projekta se še lahko lotiš! Kdaj pa kdaj pa nas tudi še malo "pokritiziraj" in razveseli na naših srečanjih, tako kot znaš le Ti, saj si tudi pri tem eden redkih med nami! Pravi arhivist, dober sodelavec in prijatelj!

Vladimir Žumer

Milan Bizjak – šestdeset let

Je morda kdo videl Milana? Ali je mogoče na dopustu? Kje pa je? Pokazal mi je v računalniku, pa ne znam naprej. Vse to je le malo vprašanj, na katera je Milan znal in zna odgovoriti, svetovati, vedno pripravljen pomagati. Sodelavec Milan je 16. septembra